

نظام مدارس اسرائیل: تفکیک، نه تساوی

شهروندان عرب فلسطینی برای تحصیل با تبعیض رو به رو هستند.

خلاصه

*****

در حدود یک چهارم از ۱/۶ میلیون دانش آموز شاغل به تحصیل در مدارس دولتی اسرائیل را شهروندان اسرائیلی فلسطینی عربتبار تشکیل داده که در مدارس جداگانه درس می‌خوانند. مدارس آنها از لحاظ کیفیت در مقایسه با مدارس دولتی یهودیان اسرائیل که اکثریت را تشکیل می‌دهند به اندازه یک دنیا متفاوت می‌باشد. مدارس کودکان اسرائیلی فلسطینی عربتبار دارای امکانات و فرصت‌های آموزشی کمتری در مقایسه مدارس یهودی می‌باشد. این مدارس شلوغ‌تر و دارای کارکنان کمتری بوده و از ساختمان‌های آنها که با امکانات ناچیز ساخته شده به خوبی نگهداری نشده است. گزارش حاضر حاوی تبعیض‌هایی است که توسط اسرائیل علیه حق تحصیل کودکان عرب فلسطینی اعمال می‌شود.

دولت اسرائیل دارای دو نوع نظام مدرسه‌ای کاملاً مجزا می‌شود: یکی برای کودکان یهودی و دیگری برای کودکان عرب فلسطینی. تبعیض علیه کودکان عرب فلسطینی در همه ابعاد این دو نظام قابل مشاهده است. مسئولین وزارت آموزش و پرورش تصدیق کرده‌اند که بودجه سرانه دانش آموزان عرب کمتر از بودجه سرانه دانش آموزان یهودی است. بعبارت دیگر این وزارتخانه در مقایسه با مدارس یهودی هزینه کمتری صرف مدارس عرب می‌کند. علاوه بر این مدارس یهودیان که اکثریت (سه چهارم) را تشکیل می‌دهند از طریق موسسات دولتی، کمک‌های دولتی و خصوصی (زیر نظر دولت) دیگری نیز برای ساخت مدرسه و برنامه‌های ویژه دریافت می‌کنند. شکاف میان این دو نظام مطابق همه معیارهایی که توسط مقام‌های اسرائیلی استفاده می‌شود بسیار فاحش است.

بخشی از اختلاف بین این دو نظام را می‌توان با مروری بر آمارهای رسمی اسرائیل مشاهده کرد. این آمارها با یافته‌های سازمان نظارت بر حقوق بشر

مورد آزمون قرار گرفته شده و تکمیل شده‌اند. سازمان نظارت بر حقوق بشر ۲۶ مدرسه در هر دو نظام مدرسه‌های اعراب اسرائیلی و یهودیان اسرائیلی را مورد بازدید قرار داده و با دانش آموزان ' اولیای آنها، معلمین ' کارمندان اداری و مقام های دولتی آموزش و پرورش مصاحبه کرده است .

کودکان عرب فلسطینی در مقایسه با کودکان یهودی به مدرسی می روند که کلاس‌های شلوغ تر و معلمین کمتری دارند. برخی از دانش آموزان عرب برای رسیدن به نزدیکترین مدرسه باید مسیری طولانی را طی کنند. مدارس آنها در مقایسه با مدارس یهودیان غالباً فاقد امکانات اولیه یادگیری نظیر کتابخانه ' کامپیوتر، آزمایشگاه‌های علمی کامپیوتری می باشند. ما در هیچ یک از مدارس اعراب امکانات ویژه‌ای نظیر استودیوی ویراستاری فیلم یا اتاق تئاتر که از امتیازات برخی مدارس یهودی می‌باشند را مشاهده نکردیم. برخلاف برنامه های بسیار پیشرفته‌ای که در مدارس یهودی برای دانش آموزان عقب مانده وجود دارد، کودکان معلول عرب فلسطینی در غیاب معلم و امکانات ویژه بطور علی‌الخصوص به حاشیه رانده می‌شوند.

با وجود قوانینی مبنی بر ایجاد مدرسه برای کودکان سه و چهارساله و حضور اجباری آنها در این مدارس، بسیاری از مناطقی که کودکان عرب فلسطینی زندگی می کنند بویژه منطقه نقب فاقد کودکستان می باشند. یک مرد بادیه نشین در یکی از روستاهای بدوی به رسمیت شناخته شده به ما گفت : "من یک دختر پنج ساله دارم که گمان می کردم سال گذشته با قولی که یوسی سردید (وزیر سابق آموزش و پرورش اسرائیل) داد به یک مدرسه آمادگی (دولتی) می‌رود، اما هیچ مدرسه آمادگی در اینجا وجود نداشت که او بتواند برود." (۱)

ممنوعیت ساخت مدرسه در برخی محله‌های اعراب فلسطینی همراه با سیاست های دولت در بیرون راندن اعراب فلسطینی از برخی مناطق مشکلات فراوانی بر دوش خانواده‌هایی که دارای بچه هستند تحمیل نموده و بسیاری از کودکان را از حق تحصیل محروم کرده است. کمبود امکانات مدارس و نیز دوری مدارس از محل زندگی دانش آموزان موجب بالا بودن نرخ ترک تحصیل در میان دانش آموزان شده است.

نظام آموزشی اسرائیل اولویت کمتری برای آموزش معلمین مدارس عرب قایل شده و برای آنها به میزان کمتری آموزش‌های "حین خدمت" که معلمین یهودی

بطور معمول از آنها بهره‌مند هستند فراهم می‌کند. معلمین عرب فلسطینی بطور متوسط در مقایسه با همتایان یهودی خود از صلاحیت کمتری برخوردار بوده و حقوق کمتری نیز دریافت می‌کنند. امتیازهای مالی که به معلمین فلسطینی در مناطق محروم نظیر صحرای نقب داده می‌شود نیز از معلمین مدارس یهودی مناطق دشوار کمتر می‌باشد. دوره‌های ویژه برای آموزش های استثنائی برای معلمین مدارس عربی عمدتاً ناکافی می‌باشد.

با وجود نرخ بالای معلولیت در بین اعراب فلسطینی، وزارت آموزش و پرورش مدرسه و خدمات آموزش استثنائی کمتری برای کودکان فلسطینی در مقایسه با کودکان یهودی فراهم می‌کند. پدر یک کودک معلول در این زمینه گفت: "سالهاست که ما خواستار کمک‌های ویژه‌ای شده‌ایم. ما اغلب برای این مسئله به وزارت آموزش و پرورش مراجعه کنیم و آنها ما را به ادارات منطقه‌ای می‌فرستند و در آنجا نیز جوابی به ما نمی‌دهند." (۲) مدارس مخصوص آموزش کودکان استثنائی اعراب دچار کمبود متخصص در حوزه‌های روانشناسی و گفتاردرمانی هستند. برای کودکان عرب فلسطینی که معلول بوده و قادر به استفاده از مدارس معمولی نیستند تعداد معدودی مدارس ویژه وجود دارد و اغلب برای هر ناتوانی خاص تنها یک مدرسه در سراسر کشور وجود دارد. بسیاری از این کودکان باید مسافت‌های طولانی برای رفتن به مدرسه طی کرده و یا در صورت دسترسی به یک مدرسه یهودی بروند. اما برنامه درسی مدارس آموزش کودکان استثنائی یهودی برای دانش آموزان عرب فلسطینی تنظیم نشده است. برای نمونه متخصصین گفتاردرمانی در مدارس که شامل دانش آموزان یهودی و عرب ناشنوا هستند به زبان عربی صحبت نمی‌کنند. در نتیجه برای برخی خانواده‌ها تنها راه باقی مانده نگهداشتن کودکان معلول خود در خانه می‌باشد.

برنامه‌ریزی درسی دانش‌آموزان عرب فلسطینی توسط دولت صورت می‌گیرد که در واقع بطور دست دوم از برنامه درسی عبری اتخاذ شده است. موضوعات مشترک بین اعراب و یهودیان با حضور کم و یا بدون حضور اعراب فلسطینی تنظیم شده و ترجمه‌ای است از مواد درسی عبری که سال‌ها پیش منتشر شده اند. دولت منابع کافی برای توسعه موضوعاتی که منحصر به آموزش عرب می‌باشد اختصاص نمی‌دهد. تا سال ۲۰۰۰ هیچ برنامه‌درسی به زبان عربی برای آموزش های استثنائی وجود نداشت و پس از آن نیز برنامه تهیه شده در دسترس هیچ یک از مدارس استثنائی اعراب که مورد بازدید سازمان نظارت بر حقوق بشر قرار گرفت نبود. متخصص گفتاردرمانی یکی از مدارس گفت: "ما برنامه درسی مدارس عادی را بکار گرفته و سعی می‌کنیم آن را ساده تر کنیم." (۳) معلمین

عرب فلسطینی بطور قابل ملاحظه‌ای متون آموزشی و مواد درسی کمتری در مقایسه با معلمین یهودی در اختیار دارند.

محتوای درسی آنها اغلب موجب احساس بیگانگی معلمین و دانش‌آموزان می‌شود. برای نمونه در کلاس زبان عبری، دانش‌آموزان عرب فلسطینی ملزم به خواندن متون دینی یهودی از جمله تناخ (کتاب مقدس یهودیان) و تلمود هستند. این مواد درسی جزء موضوعات اجباری امتحان سراسری ورود به دانشگاه (بگروت) می‌باشد که در پایان دوران دبیرستان برگزار می‌شود. یک معلم عرب فلسطینی که زبان عبری درس می‌دهد واکنش دانش‌آموزان خود را چنین توصیف کرد: "برخی کودکان آن را یک درس تحمیلی می‌انگارند. این امر معلم را با دشواری‌های زیادی در ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان برای درس خواندن مواجه می‌کند. این متون ارتباطی با کودکان عرب برقرار نمی‌کند... اما به خاطر "بگروت" ما باید این ماده درسی را نیز تدریس کنیم." (۴) دانش‌آموزان و معلمین عرب فلسطینی اشتیاق دارند آثار بیشتری از نویسندگان فلسطینی و تاریخ فلسطین مطالعه کنند.

وزارت آموزش و پرورش اخیراً گام‌های مثبتی در جهت اصلاح برنامه‌ریزی درسی عربی در موضوعاتی نظیر تاریخ، جغرافی و تعلیمات مدنی برداشته است. اما بسیاری از این تغییرات بعلت فقدان متون درسی و سایر مواد آموزشی بطور کامل صورت نگرفته است.

تبعیض در همه سطوح نظام آموزشی موجب غربال کردن بخش بیشتری از کودکان عرب فلسطینی در سال‌های بالاتر می‌شود. به بیان دیگر این تبعیض‌ها دانش آموزان عرب فلسطینی بیشتری را در کلاس‌های بالاتر از تحصیل محروم کرده و یا از فرصت‌های تحصیلات عالی‌تر باز می‌دارد. موانعی که دانش آموزان عرب فلسطینی از کودکان تا دانشگاه با آن رو به رو هستند همچون یک سری غربال‌های متوالی می‌باشد که به ترتیب سوراخ‌های بزرگتری داشته و در مقاطع تحصیلی بالاتر، دانش آموزان بیشتری را از تحصیل محروم می‌کند. در هر مرحله، فیلترهای نظام آموزشی اسرائیل دانش آموزان عرب فلسطینی بیشتری را در مقایسه با دانش آموزان یهودی از گردونه تحصیل خارج می‌کند. کودکانی که فاقد دسترسی به کودکان هستند در مدارس ابتدایی عملکرد ضعیف‌تری خواهند داشت. نرخ ترک تحصیل در میان دانش آموزان مدارس مخروبه، دور دست و فاقد منابع و امکانات کافی بسیار بالاتر است. مدیر یکی از مدارس به "سازمان نظارت بر حقوق بشر" گفت برنامه‌های حرفه‌ای نیز اغلب کودکان را برای مشاغل نظیر "نجاری" کار با ماشین‌آلات و یا مکانیکی در یک گاراژ" تعلیم می‌دهند. (۵)

بسیاری از دانش آموزان عرب فلسطینی که ممکن است تمایلات آکادمیک و یا حرفه‌ای داشته باشند بعزت وجود آزمونی که برای نظام مدارس یهودیان تنظیم شده است از تحصیلات عالی‌تر محروم می‌شوند. این آزمون در واقع نقطه تلاقی دو نظام آموزشی غیر برابر می‌باشد. دانش آموزان عرب فلسطینی که در مدرسه باقی می‌مانند به خوبی از عهده امتحانات سراسری از جمله امتحانات سراسری "بگروت" که پیش نیاز دریافت دیپلم دبیرستان و ورود به دانشگاه‌ها می‌باشد بر نمی‌آیند. علاوه بر این آزمون اجباری "هوش سنجی" که به گفته مربیان عرب فلسطینی دارای بار فرهنگی بوده و ترجمه آزمونی است که به دانش آموزان مدارس یهودی داده می‌شود نیز بخش دیگری از دانش آموزان عرب فلسطینی را عملاً از دور خارج می‌کند. در نتیجه میزان رد شدن تقاضای اعراب فلسطینی برای تحصیل در دانشگاه به مراتب بالاتر از دانش آموزان یهودی است. برای نمونه تنها ۵/۷ درصد از دانشجویانی که در سال تحصیلی ۱۹۹۸-۱۹۹۹ اولین مدرک دانشگاهی خود را دریافت کردند عرب فلسطینی بوده و بقیه یهودی بوده‌اند.

دولت اسرائیل توضیحات متعدد دیگری نیز برای تبیین علت شکاف میان عملکرد دانش آموزان عرب فلسطینی و یهودی ارائه کرده است. این توضیحات شامل فقر، طرز تلقی‌های فرهنگی بخصوص در ارتباط با دختران می‌شود. اما

یافته های "سازمان نظارت بر حقوق بشر" حاکی از این است که نه فقر و نه دیدگاه‌های فرهنگی می‌تواند علت شکاف موجود باشد. در واقع در بسیاری از موارد اطلاعات موجود کاملاً ناقص این گونه ادعاها بوده که نه تبعیض بلکه عوامل مذکور را ریشه اصلی این مشکل می‌دانند. علاوه بر این تبعیض حالت دوره‌ای و انباشتگی دارد. یک نسلی که از کیفیت آموزشی پایین و در نتیجه فرصت های تحصیلی کمی برخوردار بوده است از نظر درآمد نیز در سطح پایینی قرار داشته و در نتیجه نمی‌تواند فرزندان خود را به مدارس بفرستد که دارای معلمین شایسته‌تری هستند.

اگر چه دانش آموزان یهودی کم درآمد بویژه در میان مهاجران جدید، یهودیان سفاردیک، و یا میزراهی (۶) با چالش های مشابهی نظیر دانش آموزان عرب فلسطینی فقیر مواجه هستند، اما دولت برای دانش آموزان یهودی محروم، منابع و امکاناتی را مهیا نموده است که عملکرد درسی آنها بهبود بخشیده و مانع ترک تحصیل آنها می‌شود. این گونه امکانات شامل برنامه‌های جبرانی و تقویتی، مشاوره، امور انضباطی و آموزش‌های حرفه‌ای می‌باشد که در مدارس یهودی ارائه می‌شود.

وزارت آموزش و پرورش برای سنجش نیازهای دانش آموزان عرب فلسطینی از معیار متفاوتی در مقایسه با دانش آموزان یهودی استفاده می‌کند. این معیارها به منظور سنجش میزان کمبودها، دانش آموزان عرب فلسطینی را با یکدیگر و نه با کل دانش آموزان اسرائیلی (اعم از یهودی و عرب) مقایسه می‌کند. اگر چه بعضی از دانش آموزان عرب فلسطینی از برنامه‌های جبرانی و تقویتی برخوردارند، اما با وجود نیاز بسیار زیادی که به این گونه برنامه‌ها دارند به نسبت دانش آموزان یهودی سهم بسیار کمتری دریافت می‌کنند. بر اساس مطالعه‌ای که در سال ۲۰۰۰ توسط اساتید دانشگاه عبری انجام شد دانش آموزان یهودی پنج برابر بیشتر از دانش آموزان عرب فلسطینی امکانات جبرانی و تقویتی دریافت می‌کنند. (۷) به این ترتیب اگر چه دولت اسرائیل اعلام کرده است سیاست ویژه‌ای برای دانش آموزان نیازمند بکار اتخاذ کرده است اما این سیاست دانش آموزان عرب فلسطینی را در بر نگرفته و علیه آنها تبعیض قایل می‌شود.

دولت اسرائیل تا حدودی تصدیق کرده است که سطح نظام آموزشی اعراب از نظام آموزشی یهودیان پایین تر است. برای نمونه در گزارش خود به کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد اعلام کرد:

"اختلاف زیادی بین منابع تخصیص داده شده به بخش های آموزشی عرب و یهودی وجود دارد. این تفاوت ها در ابعاد گوناگون آموزش عرب نظیر زیرساختارهای فیزیکی، متوسط تعداد دانش آموزان در هر کلاس، میزان ساعات تقویتی، وسعت خدمات پشتیبانی و سطح تحصیلی پرسنل حرفه‌ای نمایان است." (۸)

دولت اسرائیل همچنین اعلام کرد در سال ۱۹۹۱ سرمایه گذاری دولتی برای دانش آموزان عرب فلسطینی ۶۰ درصد از سرمایه گذاری برای هر دانش آموز یهودی بوده است. در دهه گذشته دولت کمیته‌های متعددی را برای بررسی مشکلات آموزشی بادیه نشین های صحرای نقب و نیز آموزش استثنایی تعیین کرده است. این کمیته‌ها شکاف های فراوانی در نحوه برخورد دولت با دانش آموزان عرب فلسطینی و یهودی مشاهده کرده و توصیه هایی برای حل این مشکل ارائه نمود. اگر چه نگرانی اصلی "کمیته رفع شکاف وزارت آموزش و پرورش" فاصله میان دانش آموزان یهودی بود اما این کمیته در دسامبر ۲۰۰۰ بر اختلاف‌های فاحشی که در سطح مدیریت وزارت آموزش و پرورش بر سر آموزش عرب وجود دارد صحه گذارد.

با وجود تمام این شواهد دولت تغییری در نظام آموزشی تبعیض آمیز خود صورت نداده است. در دهه گذشته، دولت قول داده بود مقادیری، اگر چه ناکافی، برای برابری دو نظام مدرسه‌ای یاد شده کمک کند اما عمدتاً به این وعده‌ها جامه عمل نپوشاند. کمک های مالی به نظام آموزشی اعراب در بیشتر مناطق حتی به میزان درصد جمعیت اعراب نیست چه رسد به آنکه جبران کننده تبعیض‌های سال‌های گذشته باشد.

این بی توجهی‌ها حاکی از اولویت پایینی است که دولت اسرائیل و حتی آنها که مسئول نظام آموزشی عرب هستند برای دانش آموزان عرب فلسطینی قایل هستند. بیانیه‌ها و اظهارات مقام‌های عالیرتبه آموزشی، بنظر می رسد سیستم آموزشی عرب را در وهله اول بر نمی‌گیرد. برای نمونه هنگامیکه لیمور لیونات وزیر جدید آموزش و پرورش اظهار امیدواری کرد که هیچ کودکی در اسرائیل نباشد که اصول و ارزش های یهودی و صهیونیسم را فرا نمی‌گیرد، مسئولیت خود در قبال اعراب فلسطینی را فراموش کرده بود. وی بعد از این

ماجرا توضیح داد که اظهارات وی خطاب به کودکان عرب فلسطینی نبوده است.
(۹)

از این بدتر اظهارات صریح نژادپرستانه برخی مقام های آموزشی اسرائیل در رسانه های جمعی می باشد که با واکنش های انتقاد آمیزی نیز رو به رو شدند. موشه شوهات رئیس اداره آموزش بادیه نشینان در مصاحبه ای با "جویش ویک" اظهار داشت بادیه نشینان که از فقر خود شکایت می کنند، مردم "خونخواری هستند که همسران متعدد و ۳۰ بچه دارند و به توسعه غیرقانونی شهرک های خود در سرزمین های دولتی ادامه می دهند." وقتی از وی درباره لوله کشی داخلی در مدارس بادیه نشینان سوال شد پاسخ داد: "در فرهنگ آنها قضای حاجت در بیرون از ساختمان انجام می شود. آنها حتی نمی دانند که چطور سیفون توالت را بکشند." (۱۰)

برخی مقام های دولتی اسرائیل در گفت و گو با "سازمان نظارت بر حقوق بشر" اظهار داشتند پیشرفت هایی در زمینه آموزش عرب از ۵۳ سال پیش در هنگام تشکیل دولت اسرائیل تاکنون حاصل شده است. (۱۱) یار لوین معاون مدیر کل و رئیس روابط بین الملل وزارت آموزش و پرورش به "سازمان نظارت بر حقوق بشر" گفت: "من شک ندارم که طی سی تا چهل سال آینده هم شکاف بین یهودیان اشکنازی و یهودیان سفاردیک و هم شکاف بین یهودیان و اعراب از میان خواهد رفت. سی تا چهل سال برای تاریخ زمان چندانی به شمار نمی آید." (۱۲)

مطابق قوانین بین المللی حقوق بشر، اسرائیل باید اقدامات بیشتری را برای تحصیل کودکانی که طی چهل سال آینده در مدارس این کشور درس می‌خوانند صورت دهد. بر اساس نرخ کنونی، حتی اگر بودجه سالانه یکسانی به مدارس تخصیص داده شود، اسرائیل نمی‌تواند شکاف میان سطح آموزشی اعراب و یهودیان را از میان ببرد. دکتر دفنا گولان رئیس کمیته رفع شکاف در دبیرخانه فنون تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش به "سازمان نظارت بر حقوق بشر" گفت: "اگر هر کسی کم و بیش سهم یکسانی از جامعه دریافت کند و توجهی به شکاف موجود نشود، ما در مواردی نظیر وضع فیزیکی مدارس، تعداد دانش آموزان در کلاس‌ها و سطح مهارت و آموزش معلمین هرگز موفق به رفع تفاوت‌ها نخواهیم شد." (۱۳) هنگامیکه "سازمان نظارت بر حقوق بشر" از دالیا اسپرینزاک از اداره بودجه و اقتصاد وزارت آموزش و پرورش پرسید آیا او گمان می‌کند شکاف میان سطح آموزشی اعراب و یهودیان هرگز بر طرف خواهد شد، وی گفت: "این بسیار مشکل است. نه من فکر نمی‌کنم. ... اما ما در مسیر صحیحی قرار داریم. انتظارات ما آنقدر بالا هستند که می‌توانیم در این مسیر به سرعت پیشرفت کنیم." (۱۴)

مقابله با نارسایی‌های آموزشی شهروندان عرب فلسطینی که در طی نسل‌های متعدد بر روی هم انباشته شده است نیازمند اقدامات اساسی و جدیدی از سوی دولت اسرائیل می‌باشد. کمک‌های یک‌جا مشکلی را حل نکرده بلکه نظیر یک چسب زخم عمل می‌کنند. حتی اگر بودجه یکسانی برای آموزش اعراب اختصاص یابد، بعلت میراث گذشته در عدم فراهم نمودن امکانات آموزشی مورد نیاز، کافی نخواهد بود. رفع این شکاف هم مستلزم کمک مالی و هم نیازمند اراده سیاسی است. اسرائیل باید متعهد به برابری همه ابعاد آموزش و پرورش بوده و دست به تغییرات ساختاری در این زمینه زده و نظام آموزشی را برای اطمینان از انجام این تغییرات تحت نظارت قرار دهد. بطور خلاصه اسرائیل باید برابری را نهادینه کند.

مادامیکه این شکاف وجود دارد، اعراب فلسطینی خود را شهروند تمام عیار اسرائیل نخواهند احساس کرد. یک دانش آموز کلاس یازدهم دبیرستان به "سازمان نظارت بر حقوق بشر" گفت: "هیچ توافقی بین آنچه به (دانش آموزان یهودی) و آنچه به ما داده می‌شود وجود ندارد. من در نامه‌ای برای دوستم در غزه نوشتم: "ما برای آرزو کردن و کار کردن باید هزینه بدهیم. این بسیار مشکل است که بتوانیم آرزوهای خود را در این کشور محقق کنیم. این کشور ما بشمار نمی‌آید. ما همچون مهمان هستیم. و البته مهمان عزیز نیستیم.""

(۱۵)

اعراب فلسطینی اقلیت قابل توجهی در میان شهروندان اسرائیل به شمار می آیند. آنها ۱۸/۷ درصد از جمعیت این کشور و تقریباً یک چهارم کودکانی که به سن مدرسه رفتن رسیده‌اند را تشکیل می دهند. (۱۶) از این میزان ۸۰ درصد مسلمان بوده (شامل بادیه نشینان و تعداد کمی شیرکاسیان)؛ یک دهم مسیحی، و تعداد کمی دروزی که پیروان یک مذهب توحیدی متعلق به اواخر قرن دهم و اوایل قرن یازدهم هستند می باشند. (۱۸)

تعهدات اسرائیل بر اساس حقوق ملی و بین الملل

یادگیری یک حق جهانی است که توسط حقوق بین الملل به رسمیت شناخته شده است. پیمان بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نیز کنوانسیون حقوق کودک که اسرائیل عضو آنها می باشد، تضمین کننده حق آموزش و یادگیری می باشند. بیانیه جهانی حقوق بشر نیز بر چنین حقی صحه گذارده است. بر اساس این معیارهای قانونی و بین المللی باید از حق آموزش بدون تبعیض‌های مبتنی بر نژاد، رنگ پوست، جنسیت، زبان، دین، ریشه ملی یا اجتماعی، مالکیت یا ولادت بهره مند شد. بر اساس کنوانسیون ضد تبعیض آموزش و پرورش که نود کشور دنیا عضو آن هستند و اسرائیل نیز در سال ۱۹۶۱ آن را به تصویب رسانده است، چنانچه اسرائیل دارای دو نظام آموزشی مجزا برای اعراب و یهودیان است، برای هر دو معیارهای آموزشی یکسان بکار گرفت و شرایط همگونی را مهیا کند.

اگر چه قانون اساسی اسرائیل مشخصاً حق آموزش و پرورش را به رسمیت نمی شناسد اما قوانین عرفی بطور موثری به این حق جامه عمل می پوشانند. (۱۹) اما چنین قوانینی که مدارس را از اعمال تبعیض منع می کنند بطور مشخص مانع اعمال تبعیض توسط دولت نمی شود. دادگاه‌های اسرائیل باید از این قوانین و یا از اصول کلی‌تر برابری برای مقابله با تبعیض‌های آموزشی علیه اعراب فلسطینی استفاده کنند.

در این گزارش لغت "کودک" به هر کسی که زیر سن ۱۸ سال است قرار دارد اطلاق می شود. بند یک کنوانسیون حقوق کودک، کودک را "هر انسان زیر ۱۸ سال تعریف می کند. (۲۰) قوانین اسرائیل مطابق قوانین بین المللی این دوره را تا

پایان سن ۱۸ سال می‌داند.

روش شناسی و دامنه

این گزارش بر اساس تحقیقی تهیه شده است که در ماه نوامبر و دسامبر ۲۰۰۰ در اسرائیل انجام شده است. (۲۱) در این مدت "سازمان نظارت بر حقوق بشر" بیست و شش مدرسه را مورد بازدید قرار داد که عبارت بودند از: یهودی و عرب، کودکستان و دبستان و دبیرستان، موسسات اصلی آکادمیک و آموزش های استثنایی و حرفه ای. تقریباً همه این مدارس دولتی بودند. اما ما چند مدرسه نیمه خصوصی را در مناطقی که این گونه مدارس نقش مهمی در آموزش اعراب فلسطینی دارند نیز مورد بازدید قرار دادیم. (۲۲) ما به مدارس مناطق شهری و روستایی رفتیم: مدارس شهری که عمدتاً هم دانش آموزان عرب و هم دانش آموزان یهودی را در بر می گیرند، مدارس شهری که عمدتاً یا دانش آموز عرب و یا دانش آموز یهودی دارند، مدارس بادیه نشینان شمال و جنوب اسرائیل که بخشی از نظام آموزشی اعراب محسوب می شود، و در مناطق به رسمیت شناخته شده و به رسمیت شناخته نشده قرار دارند و بالاخره مدارس یهودی در شهرهایی که جمعیت زیادی از مهاجران را در خود جای داده اند.

در این مدارس ما با دانش آموزان، معلمین (از جمله معلمین عربی، عبری، انگلیسی، آموزش استثنایی، جغرافی، تاریخ و موضوعات حرفه‌ای)، مدیران، مربیان، متخصصین گفتار درمانی، متخصصین روخوانی، روانشناسان و مددکاران اجتماعی مصاحبه کردیم. ما دانش آموزان پسر و دختر، روسای شوراهای دانش آموزی، موسیقیدان و دانش آموزان معلول را مورد مصاحبه قرار دادیم. ما کلاس‌ها، اتاق‌های کارکنان، دفاتر، دستشویی‌ها، و در صورت وجود کتابخانه‌ها، زمین‌های بازی، سالن‌های ژیمناستیک، تالارهای هنر، آزمایشگاه‌های علمی، لابراتوارهای کامپیوتر و استودیوهای تولید را مورد بازدید قرار دادیم. ما همچنین با اولیا، معلمین و دانش آموزان در خارج از محیط مدرسه مصاحبه کرده و با دانشجویان دانشگاه بدوی نیز درباره دوران تحصیلات پیش از دانشگاه گفت و گو کردیم.

اسامی همه دانش آموزان به منظور حفاظت از زندگی خصوصی آنها تغییر داده شده است. بیشتر معلمین و کارکنان مدارس نیز خواستار عدم انتشار

نامهایشان شدند و مدیران مدارس نیز از ما خواستند نامی از مدارس آنها
نبریم .

در وزارت آموزش و پرورش ما با مسئولین آموزشی اعراب از جمله رئیس
دپارتمان آموزش عرب ' مدیر برنامه ریزی درسی اعراب' و بازرسان موضوعات
درسی منحصر به اعراب نظیر تاریخ عرب و زبان و ادبیات عربی مصاحبه کردیم.
ما همچنین با اشخاصی در اداره اقتصاد و بودجه این وزارتخانه' دبیرخانه
فنون آموزشی' روسای ادارات منطقه‌ای ناصره و حیفا و در بُرسبع با یک مقام
مسئول امور آموزش و پرورش گفت وگو کردیم . علاوه بر این ما با پژوهشگران
اداره مرکزی آمار اسرائیل (۲۳) و کارکنان عرب و یهودی سازمان‌های
غیردولتی متعددی ملاقات کردیم .

در سال تحصیلی ۲۰۰۰ - ۱۹۹۹، تعداد ۳۴۰۷ مدرسه دبستان و راهنمایی در
اسرائیل وجود داشت. (۲۴) بیست و شش مدرسه‌ای که ما بازدید کردیم یک نمونه
علمی محسوب نمی‌شود، اما ما تلاش کردیم از مدارس مناطق گوناگون و سطوح
مختلفی بازدید کنیم. به این ترتیب ما تا جای ممکن اطلاعات خود را که از
طریق مشاهدات دست اول و مصاحبه‌های مستقیم بدست آوردیم با اطلاعات آماری
سراسر کشور که عمدتاً توسط وزارت آموزش و پرورش و اداره مرکزی آمار
اسرائیل تهیه شده بود تکمیل کردیم . تناقض‌های میان اطلاعات بدست آمده از
منابع گوناگون نیز قید شده است . "سازمان نظارت بر حقوق بشر" در هنگام
نوشتن گزارش خود از آخرین اطلاعات موجود بهره جسته است . در برخی موارد
اطلاعات آماری شامل مدارس بیت المقدس شرقی می‌شود که زیر نظر وزارت آموزش
و پرورش اسرائیل بوده و توسط آرژانس امداد و اشتغال پناهندگان فلسطینی
خاور نزدیک که وابسته به سازمان ملل متحد می‌باشد اداره می‌شوند. مواردی
که اطلاعات بیت المقدس شرقی را در بر نمی‌گیرد نیز در زیرنویس‌ها قید شده
است. (۲۵)

در میان مدارس عرب، بادیه نشینان منطقه نقب، بخصوص در روستاهای
به رسمیت شناخته نشده در شرایطی بسیار بدتر از آنچه در این گزارش آمده
است قرار دارند. (۲۶) بعلت تعداد کم بادیه نشینان (کمتر از ۲۱۰۰ نفر در
هر پایه تحصیلی) (۲۷) وضعیت خاص آنها در آمار کل جمعیت اعراب فلسطینی
پنهان است . بنابراین هر جا که آماری از بادیه نشینان نقب در دسترس بود
در این گزارش مورد تاکید شده است .

این گزارش به بررسی تبعیض علیه یهودیان سفاردیک، میزراهی و یا اتیوپیایی نمی پردازد. تبعیض در دانشگاه ها و یا تبعیض‌هایی که در بیت المقدس شرقی وجود دارند نیز در این گزارش مطرح نشده اند. (۲۸)

اصطلاحات

اصطلاحاتی که درباره شهروندان عرب اسرائیلی بکار می روند بسیار سیاسی شده هستند. واژه "عرب اسرائیلی" که توسط دولت اسرائیل بکار برده می شود بطور فزاینده‌ای از سوی افراد رد شده و در مقابل واژه "عرب فلسطینی" استفاده می شود. (۲۹) بسیاری از دروزی‌ها و بدوی‌های اسرائیل، نه همه آنها، هویت خود را عرب فلسطینی و یا عباراتی مشابه آن ذکر می کنند. (۳۰) در مواردی که در این گزارش "شهروندان عرب فلسطینی اسرائیل" و یا "اعراب فلسطینی" بکار برده می شود این ناشی از این است که بیشتر مردمی که مورد مصاحبه قرار گرفتند خود را این گونه معرفی کردند. اما این نکته قابل ذکر است که برخی از کسانی که عرب تبار بودند نیز خود را فلسطینی ندانسته و این واژه بکلی رد کردند.

در این گزارش از مدارس بعنوان "عرب" و "یهودی" یاد شده است. این واژگان منطبق با ارجاعات نشریات دولتی انگلیسی زبان و سایر منابع به مدارس اسرائیل با عناوین "مدارس عبری" و "مدارس عرب" می باشد. سازمان نظارت بر حقوق بشر به دو علت از لغت "یهودی" استفاده کرده است. اول آنکه این یکی از ترجمه‌های لغت "عبری" است و دیگر آنکه قرینه لغت "عرب" می باشد. ما کلمات "مدارس عرب" و "آموزش عرب" را بکار بردیم زیرا هم از سوی اعراب فلسطینی و هم از سوی یهودیانی که مورد مصاحبه قرار گرفتند استفاده شدند.

بخش دوم: توصیه‌ها

*****

دولت اسرائیل باید این مسئله را به رسمیت بشناسد که تبعیض علیه شهروندان عرب فلسطینی یک مشکل اصلی سیاسی و اجتماعی در نظام آموزشی اسرائیل بوده و همچنان نیز ادامه دارد. دولت باید به گونه‌ای که قابل اندازه‌گیری باشد، مشارکت اعراب را در همه ابعاد تصمیم‌گیری در زمینه منابع و سیاست‌های آموزشی ارتقاء بخشد.

توصیه به کنیست (پارلمان اسرائیل)

بخش دوم، ۳ ب (ا) قانون آموزش اجباری و ماده ۵ (ا) قانون حقوق دانش‌آموز باید به منظور ممنوع نمودن تبعیض توسط دولت مرکزی و نیز مقام‌های و موسسات محلی اصلاح شود.

مبلغی که سالانه در قانون بودجه طرح‌های کنونی برای مقابله با نارسایی‌های آموزش عرب لحاظ شده است بطور کامل پرداخت شود. در مواردی که نواقصی در طرح‌های موجود مشاهده می‌شود، بودجه بیشتری برای رفع این نواقص تخصیص داده شود.

توصیه به وزارت آموزش و پرورش

توصیه‌های کلی

- یک سیاست تساوی جویانه مکتوبی که صریحا تبعیض‌های دینی، نژادی، قومی و جنسیتی را ممنوع می‌کند اتخاذ شده و رسماً اعلام گردد. این سیاست باید مستلزم این باشد که همه بودجه و برنامه‌های وزارت آموزش و پرورش به همه مدارس اعم از یهودی و عرب بر مبنای اصول غیرتبعیض‌آمیز و در موارد مقتضی به منظور جبران تبعیض‌های گذشته تخصیص داده شود. این سیاست باید نه

به تدریج بلکه به سرعت اجرا شود.

- ساختار تخصیص منابع جاری وزارت آموزش و پرورش (شامل منابع مالی برای تدریس و برنامه های جبرانی و تقویتی) به گونه ای که مدارس یهودی و عرب این منابع را بر مبنای اصول غیرتبعیض آمیز دریافت کنند تغییر یابد. در مواردی که منابع مالی به همه کودکان اختصاص می یابد، کودکان فلسطینی باید حداقل به نسبت تعداد خود در کل جمعیت از این منابع بهره مند شوند.

- برابر نمودن میانگین جمعیت کلاس ها و نسبت معلم و دانش آموز در مدارس یهودی و عرب.

- اختصاص کمک های مالی اضافی برای از میان بردن شکاف بین آموزش اعراب و یهودیان در همه زمینه ها از جمله: شرایط فیزیکی ساختمان مدارس، وجود کتابخانه، آزمایشگاه های علمی و کامپیوتر و در دسترس بودن کودکان، دوره های آموزشی حرفه ای، آموزش استثنایی، و آموزش معلمین.

- همکاری با اداره مرکزی آمار برای جمع آوری و انتشار داده های مربوط به کل هزینه های آموزشی اعراب و یهودیان و نیز هزینه های ابعاد فردی آموزش به تفکیک هر بخش. به این ترتیب میزان برابری در توزیع منابع به نحو صحیحی تخمین زده شده و مورد نظارت قرار می گیرد.

- افزایش خودمختاری نظام آموزش عرب در سطحی که به آموزش دینی رسمی، آموزش ارتدکس افراطی و آموزش در مزارع دسته جمعی (کیبوتس) اعطا شده است.

- افزایش بی درنگ حضور و مشارکت اعراب فلسطینی در همه ابعاد وزارت آموزش و پرورش بخصوص در عالیترین سطوح.

- پاسخ به درخواست دبیر کل یونسکو مبنی بر اجرای کنوانسیون ضد تبعیض در امر آموزش توسط اسرائیل.

- دعوت از کی. توماشفسکی گزارشگر ویژه سازمان ملل در حق آموزش برای سفر به اسرائیل و برآورد میزان تحقق حق آموزش و بخصوص وضعیت تبعیض علیه شهروندان عرب فلسطینی.

صرف منابع مالی بر اساس میزان نیاز

- برآورد نیازهای کودکان عرب فلسطینی و یهودی و نیز نیازهای مدارس عرب و یهودی بر اساس مقیاس مشابه و پایان دادن به استفاده از ابزاری نظیر فهرست اولویت‌های ملی که به ضرر جامعه اعراب فلسطینی می باشد به منظور توزیع منابع آموزشی.

- به حداقل رساندن اعمال نظر در تخصیص (نابرابرانه) منابع مالی برنامه های تکمیلی و افزایش نظارت بر تضمین توزیع مساوی همه برنامه‌ها همراه با مشارکت کامل مربیان عرب فلسطینی. بخصوص فراهم نمودن برنامه‌های جبرانی و تقویتی نظیر آمادگی برای امتحانات ورودی دانشگاه‌ها و آزمون‌های هوش سنجی و نیز برنامه‌های پیشگیری از ترک تحصیل برای همه مدارس عرب و یهودی بر اساس اصل برابری.

تاسیسات فیزیکی

- بنای همه کلاس های مورد نیاز از جمله ۲۵۰۰ کلاسی که بر اساس برآورد "کمیته پیگیری آموزش عرب" برای آموزش اعراب فلسطینی مورد نیاز است. بیرون بردن کلاس ها از اتاق ها و ساختمان های استیجاری. جایگزینی و یا بازسازی ساختمان هایی که از ایمنی لازم برای دانش آموزان برخوردار نیستند.

- تنظیم و اجرای برنامه‌ای برای برآورد و ساخت سالانه کلاس هایی که مدارس عرب مطابق استانداردهای مورد استفاده در مدارس یهودی نیاز دارند.

- ساخت مدارس جدید در مناطقی که کودکان باید برای رفتن به نزدیک ترین مدارس مسافت های طولانی طی کنند. این امر باید صرفنظر از موضعگیری دولت نسبت به وضعیت اقامت قانونی اولیا صورت گیرد.

- ایجاد تاسیسات و امکانات کمکی شامل کتابخانه، آزمایشگاه‌های علمی، لابراتوارهای کامپیوتر و امکانات ورزشی در مدارس عرب در سطحی که در مدارس یهودی وجود دارد. مراقبت از کیفیت این تاسیسات و امکانات شامل کتاب‌های

کتابخانه و تجهیزات علمی و ورزشی. پس از آنکه مدارس عرب به سطح مدارس یهودی رسید، منابع مالی جدید برای ساخت و نگهداری باید بطور مساوی به مدارس عرب و یهودی تخصیص داده شود.

خدمات اجتماعی در مدارس

- خدمات اجتماعی شامل مشاوره، خدمات آموزش استثنایی، مراقبت‌های درمانی، و مسئولین انضباطی به همان میزان که در مدارس یهودی وجود دارد برای مدارس عرب نیز فراهم شود.

- در حوزه‌هایی که کمبود متخصص عرب زبان وجود دارد نظیر روانشناسی و گفتاردرمانی، باید فرصت‌های لازم فراهم و اعلام شود تا متخصصان بیشتری جذب و تربیت شوند.

آموزش‌های حرفه‌ای / تکنولوژیک

- ارائه آموزش تکنولوژی پیشرفته در کنار کلاس‌های حرفه‌ای سنتی در همه مدارس عرب و یهودی.

- ملزم نمودن سازمان‌های خصوصی طرف قرارداد با وزارت آموزش و پرورش به فراهم نمودن دسترسی یکسان دانش‌آموزان عرب و یهودی به آموزش‌های حرفه‌ای تکنولوژیک.

برنامه‌ریزی‌های درسی

- حصول اطمینان از اینکه مواد و برنامه‌های درسی مورد نیاز برای تدریس به زبان عربی در همه موضوعات و مقاطع از جمله آموزش‌های استثنایی وجود دارد.

- برابرسازی منابع تخصیص داده شده برای توسعه برنامه‌های درسی در

مدارس عرب و یهودی .

- تلاش برای جلب مشارکت هر چه بیشتر اعراب فلسطینی در توسعه برنامه‌ریزی‌های درسی در همه موضوعات از جمله برنامه‌های درسی مشترک (میان اعراب و یهودیان).

- گسترش برنامه‌های درسی جدید بطور همزمان به عربی و عبری و اجرای این برنامه‌ها با سرعت یکسان بطوریکه دانش آموزان عرب فلسطینی عقب نیافتند.

- حذف عقاید کلیشه‌ای و تصویرهای منفی از اعراب فلسطینی از همه برنامه‌های درسی .

- شمول مواد درسی بیشتری درباره تاریخ و هویت فرهنگی اعراب فلسطینی در همه برنامه‌های درسی .

کودکستان‌ها

- ساخت مدارس آمادگی در همه محله‌های اعراب فلسطینی که فاقد اینگونه مدارس می‌باشند، از جمله در روستاهایی که به رسمیت شناخته نشده‌اند.

- تغییر نظام رایگان و اجباری کودکستان‌ها برای کودکان سه و چهار ساله به گونه‌ای که همه محله‌های اعراب فلسطینی را نیز بطور یکسان در بر گیرد. این نکته باید مورد توجه قرار گیرد که تعداد کمتری از کودکان عرب فلسطینی در مقایسه با کودکان یهودی به کودکستان رفته و محله‌های اعراب فلسطینی نیز به نسبت محله‌های یهودی دارای کودکستان‌های کمتری هستند.

- افزایش فرصت‌های موجود برای تربیت معلم برای کودکستان‌های اعراب فلسطینی.

آموزش‌های استثنایی

- فراهم نمودن منابع و تامین هزینه‌های ادغام آموزش عرب و یهودی متناسب با نرخ دانش آموزان معلول در هر دو گروه . اطمینان حاصل کردن از اینکه همه دانش آموزان نیازمند از آموزش های استثنایی برخوردار شوند.
- ایجاد مدارس و کلاس های آموزش استثنایی عرب در مناطق مورد نیاز.
- انطباق آموزش استثنایی مدارس یهودی با دانش آموزان عرب فلسطینی که در این مدارس تحصیل می‌کنند. این انطباق با مشارکت کامل مربیان، اولیا و دانش آموزان عرب فلسطینی صورت گیرد.
- تربیت متخصصین بیشتر گفتار درمانی برای اعراب فلسطینی .

تربیت معلم

- تخصیص منابع مالی اضافی برای آموزش حین خدمت معلمین عرب فلسطینی.
- تشکیل دروس بیشتر برای تربیت معلم در مدارس عرب و یا در نزدیکی آنها بر اساس مشورت با انجمن‌های معلمین و مشارکت اعراب فلسطینی.
- ارائه دوره های آموزشی بیشتر درباره شیوه‌های تدریس.
- ارائه امتیازهای یکسان برای معلمین یهودی و عرب فلسطینی فعال در مناطقی که وزارت آموزش و پرورش خواستار جذب هر چه بیشتر معلم می‌باشد، نظیر مناطق موسوم به "اولویت ملی" و یا محله‌های بادیه‌نشینان نقب.

توصیه به مسئولین محلی

- صرف همه بودجه آموزشی وزارت آموزش و پرورش مطابق برنامه تخصیص داده شده.

- اولویت‌بندی ساخت مدارس آمادگی .

توصیه به کنفرانس عمومی سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد
(یونسکو)

- تعیین یک جدول زمانی برای همه دولت‌های عضو "کنوانسیون ضد تبعیض‌های آموزشی" برای ارائه گزارش‌های ادواری بر اساس ماده ۷ کنوانسیون.

- صدور توصیه‌هایی بر اساس ماده ۶ "کنوانسیون ضد تبعیض‌های آموزشی" برای "تعریف اقداماتی که برای مقابله با اشکال گوناگون تبعیض‌های آموزشی باید اتخاذ شود تا برابر فرصت‌های تحصیلی تضمین شود."

زیرنویسها

- ۱ - مصاحبه "سازمان نظارت بر حقوق بشر" در لقیه (یکی از مناطق به رسمیت شناخته شده بدوی) در ۱۴ دسامبر سال ۲۰۰۰ .
- ۲ - مصاحبه "سازمان نظارت بر حقوق بشر" در روستایی در منطقه "مثلث" در ۶ دسامبر سال ۲۰۰۰ .
- ۳ - مصاحبه "سازمان نظارت بر حقوق بشر" در اسرائیل در ۱۱ دسامبر سال ۲۰۰۰ .
- ۴ - مصاحبه "سازمان نظارت بر حقوق بشر" در ناصره در ۸ دسامبر سال ۲۰۰۰ .
- ۵ - مصاحبه "سازمان نظارت بر حقوق بشر" در اسرائیل در ۹ دسامبر سال ۲۰۰۰ .
- ۶ - ریشه یهودیان اشکنازی به اروپای شرقی بازمی گردد. یهودیان سفاردیک نوادگان یهودیان اخراج شده از اسپانیا و پرتغال در قرون ۱۵ و ۱۶ هستند که در منطقه مدیترانه، بالکان و سایر مناطق سکنی گزیدند. یهودیان مزراحی که به معنای یهودیان شرقی می باشد از منطقه خاورمیانه می آیند.
- ۷ - سورل کاهن و یاکف یلینک، "تبعیض علیه بخش‌های غیریهودی در تخصیص منابع برای توسعه آموزش" انتشار یافته به زبان عبری در دانشگاه عبری، سال ۲۰۰۰.
- ۸ - "اولین گزارش دوره‌ای دولت اسرائیل درباره اجرای کنوانسیون حقوق کودک" تهیه شده توسط وزارت دادگستری و وزارت امور خارجه اسرائیل، ۲۰ فوریه سال ۲۰۰۱، صفحه ۳۰۷ .
- ۹ - آلن فیشر ایلان، "درس‌های لیونات"، اورشلیم پست، ۱۹ ژوئن ۲۰۰۱ .

۱۰ - رابی برمن، "مقام اسرائیلی به بدوی‌ها اهانت می‌کند" "جویش ویک" ۲۰ ژوئیه ۲۰۰۱. شوحات مدتی بعد از این گفته خود عذرخواهی کرد و اظهار داشت منظور وی از "تشنگان خون" تنها گروه کوچکی از بدوی‌ها بوده است. نگاه کنید به: رلی ساعر، "رئیس مدارس بدوی از توهین نژادی عذرخواهی می‌کند" روزنامه هآرتس (نسخه انگلیسی در اسرائیل) ۱۷ اوت سال ۲۰۰۱.

۱۱ - برای نمونه نگاه کنید به: کمیته حقوق بشر سازمان ملل، "گزارش اولیه دولت‌های عضو در سال ۱۹۹۳: اسرائیل" ماده ۷۸۸ تا ۷۹۱ و ماده ۸۴۳. اسناد و مدارک سازمان ملل: CCPR/81/Add.13، ۹ آوریل ۱۹۹۸. اسرائیل بعنوان عضو پیمان بین المللی حقوق مدنی و سیاسی ملزم به ارائه این گزارش به کمیته حقوق بشر سازمان ملل بود. کمیته حقوق بشر سازمان ملل مسئول دریافت و اظهار نظر درباره گزارش دولت‌ها و نیز تفسیر مفاد و احکام این پیمان می‌باشد.

۱۲ - مصاحبه "سازمان نظارت بر حقوق بشر" با یائیر لیوین معاون دبیر کل و رئیس روابط بین‌الملل وزارت آموزش و پرورش، بیت‌المقدس، ۱۹ دسامبر سال ۲۰۰۰.

۱۳ - مصاحبه سازمان نظارت بر حقوق بشر با دافنا گولان رئیس "کمیته رفع شکاف" در دبیرخانه فنون آموزش در وزارت آموزش و پرورش، بیت‌المقدس، ۱۹ دسامبر ۲۰۰۰.

۱۴ - اسپرینزاک خاطرنشان کرد: "این برای دولت اهمیت زیادی دارد که بگوید (رفع شکاف) برای ما مهم است." مصاحبه سازمان "نظارت بر حقوق بشر" با دالیا اسپرینزاک از اداره اقتصاد و بودجه وزارت آموزش و پرورش، بیت‌المقدس، ۱۹ دسامبر سال ۲۰۰۰.

۱۵ - مصاحبه "سازمان نظارت بر حقوق بشر"، ناصره، ۶ دسامبر سال ۲۰۰۰.

۱۶ - در آغاز سال ۲۰۰۱، ۱۸/۷ درصد از جمعیت اسرائیل که شامل بیت‌المقدس شرقی نیز می‌شود، فلسطینی (عرب) بودند. اداره مرکزی آمار دولت اسرائیل (سی بی اس)، "جدول B/1 (جمعیت و گروه جمعیتی)"، بولتن ماهانه آمار، جلد ۵۲، آوریل ۲۰۰۱. در پایان سال ۱۹۹۸ که در آن آخرین اطلاعات مربوط به جمعیت بر اساس سن موجود است، ۲۴/۱ درصد از کودکان بین ۳ تا

۱۷ سال فلسطینی بودند. اداره مرکزی آمار اسرائیل (سی بی اس) "چکیده آماری اسرائیل ۲۰۰۰" شماره ۵۱، جداول ۲/۱ و ۲/۱۸. در سال تحصیلی ۲۰۰۰/۲۰۰۱، ۱ میلیون و ۶۰۶ هزار دانش آموز از کودکان تا دبیرستان در نظام آموزشی اسرائیل مشغول به تحصیل بودند. از این میزان ۳۵۶ هزار نفر در نظام آموزشی عرب و ۱ میلیون و ۲۵۰ هزار نفر نیز در نظام آموزشی اسرائیل درس می خواندند. وزارت آموزش و پرورش اسرائیل، "دانش آموزان مشغول به تحصیل در آموزش یهودی و آموزش عرب ۲۰۰۰/۰۱".

۱۷ - تنها در حدود ۳۰۰۰ چرکسی در اسرائیل هستند و کودکانشان هم در مدارس یهودی و هم مدارس عرب درس می خوانند.

۱۸ - سی بی اس، "چکیده آماری اسرائیل ۲۰۰۰" جدول ۲/۱.

۱۹ - اگر چه اسرائیل دارای قانون اساسی رسمی نیست اما مجموعه‌ای از قوانین بنیادین همراه با تصمیمات دادگاه عالی اسرائیل یک نوع قانون اساسی غیرمکتوب را تشکیل می دهند که ... محسوب می شود.

۲۰ - Guardian and Legal Capacity Law, sec. 3 (1962)

۲۱ - مدت کوتاهی پس از آغاز بررسی های سازمان "نظارت بر حقوق بشر" تظاهراتی در داخل اسرائیل به راه افتاد که در آن پلیس اسرائیل ۱۳ شهروند عرب فلسطینی را کشت. نگاه کنید به: سازمان "نظارت بر حقوق بشر"، "بررسی استفاده غیرقانونی از زور در کرانه های باختری رود اردن، نوار غزه و شمال اسرائیل: از ۴ تا ۱۱ اکتبر"، گزارش سازمان "نظارت بر حقوق بشر" جلد ۱۲ شماره ۳ (ای)، اکتبر ۲۰۰۰. در زمان این حادثه مدارس داخل اسرائیل برای مدت کوتاهی بسته شدند. اما در هنگام مطالعه سازمان "نظارت بر حقوق بشر" در نوامبر و دسامبر مدرسه های مجددا باز شدند.

۲۳ - اداره مرکزی آمار یک سازمان مرکزی دولتی است که مسئول جمع آوری، پردازش و انتشار اطلاعات آماری جمعیت، اقتصاد و جامعه اسرائیل می باشد.

۲۴ - سی بی اس، "چکیده آماری اسرائیل ۲۰۰۰"، جدول ۲۲/۷. این ارقام شامل مدارس بیت المقدس شرقی نیز می شود که توسط دولت اسرائیل و آژانس امداد سازمان ملل برای پناهندگان فلسطینی خاور نزدیک (UNRWA) اداره می

شوند.

۲۵ - به گفته وزارت آموزش و پرورش در سال تحصیلی ۲۰۰۰-۱۹۹۹ بالغ بر ۴۱۰۰ دانش آموز ۱۷ ساله در بیت المقدس شرقی مشغول به تحصیل بودند. اما این وزارتخانه گزارش کرد که "صفر" درصد در سال دوازهم درس می خواندند. نگاه کنید به: وزارت آموزش و پرورش، "آمار آزمون نهایی (؟) گزارش ۲۰۰۰. <http://eee.netvision.net.il/bagrut/netunim2000.htm> (accessed on May 10,2001), p.5.

۲۶ - اگرچه برخی از بدوی ها در شمال اسرائیل زندگی می کنند، بیشتر آمار موجود مربوط به بدوی های منطقه نقب می باشد.

۲۷ - وزارت آموزش و پرورش، "آمارهای آزمون ورودی (دانشگاهها) (؟) گزارش ۲۰۰۰" صفحه ۵.

۲۸ - مدارس عرب وزارت آموزش و پرورش در بیت المقدس شرقی شلوغ و پرجمعیت بوده و گنجایش کافی برای همه کودکان عرب فلسطینی نیازمند ندارد. جوزف الالو مشاور شهر بیت المقدس و عضو حزب "میرتس" اظهار داشته است که در حدود ۴ تا ۵ هزار کودک ۵ تا ۱۸ ساله عملاً از رفتن به مدرسه محرومند زیرا نه مدارس دولتی امکان پذیرفتن آنها را دارند و نه اولیای آنها توانایی پرداخت شهریه های مدارس خصوصی را دارند. نگاه کنید به: آلن فیشر ایلان، "کودکان عرب بیت المقدس شرقی بدنبال پذیرفته شدن به مدارس دولتی هستند"، اورشلیم پست، ۲ ژوئیه ۲۰۰۱.

۲۹ - برای نمونه بر اساس بررسی انجام شده بر روی جمعیت اعراب فلسطینی بزرگسال که توسط موسسه پژوهش های صلح در جبع حبیبا صورت گرفت، ۳۲/۸ درصد پاسخ داده اند واژه "اسرائیلی" را برای توصیف هویت خود مناسب می دانند. نگاه کنید به: جبع حبیبا، "بررسی ۲۰۰۱ - دیدگاه های اعراب نسبت به دولت اسرائیل"

<http://www.dialogate.org.il/peace/publications.asp#academic>
(accessed on May 30,2001).

۳۰ - در یک بررسی انجام شده در سال ۱۹۹۸، ۳۳ درصد از بدوی های کلاس دهم و یازدهم منطقه نقب خود را "عرب فلسطینی"، ۲۶ درصد خود را "عرب

اسرائیلی" ۱۵ درصد خود "عرب" ۱۴ درصد خود را "اسرائیلی فلسطینی" ۷ درصد خود را "فلسطینی" و ۶ درصد خود را "اسرائیلی" دانسته‌اند. به نقل از: مرکز مطالعات و توسعه بدوی‌ها، بولتن خبری، جلد ۲، زمستان ۱۹۹۹، صفحه ۱.